

Kratkočasnica.

Sprehod.

Prvega majnika, ob petih zjutraj hitel sem, kar sem le mogel, proti bregu Donave, kamor Dunajčanje radi zahajajo. Šel sem tje iz dvojnega namena. Prvič — nak, drugič hrepenel sem pomladansko jutro v vsi svoji krasoti uživati, in prvič obljubil sem drago mi Marico iz hiše prijatelje spremiti in se ta dan pod milim nebom z njo radovati. Otožna misel me prešine, ko vidim okna hiše, kamor sem se bil namenil, na široko odprte; al žalostno gotovost sem še le tadaj zadobil, ko me stara hišna že od dalje z ne ravno prijetnimi besedami nagovori: „Vse je že sfrčalo. Grdo pač za Vas, da tako lepo priložnost zaspate! Pa saj dandanašnji že ni prave ljubezni na svetu.“ Dobro razumem starko, ter ji stisnem blede podobo goldinarja v velo roko. Hipoma se je njena srditost v hvaležnost spremenila.

Pol ure potem stopim pred dornbahskim gajem z voza. Po drevoredih je bilo že vse polno našopirjenih gospá in gizdalinov. Čeravno je naravočastje nekterim greh, so vendar semkaj ljudje hiteli naravo vsaki po svoje častiti. Občutljiva mladost se vé tukaj s svojim živim životom ponášati; mož si skuša preteklih srečnih časov spominjati, in siva starost se raduje v mili sapici in prijetnem duhu, ki od vseh strani puhti. — Te pa, ki sem jez iskal, ni bilo nikjer.

Dalje gredé slišim pred menoj nek parlamentaren glas: „Le za mano! to je edina pot do cilja“. Kmalo zagledam debelega moža, ki je te besede govoril; komaj se je vstric svoje žene dalje pomikal, in čudno se mi je zdelo, da mož, ki je vedno zaostajal, si upa veleovati: „Le za mano!“ Hitreje stopim in kmalo stojim pred njim, ter ga oguja poprosim. Pogleda me srpo, ne sicer mojega obličja, ampak mojo opravo od nog do glave in mi gorečo smodko podá. Še zažigam, ko me nagovarja tako-le: „Toliko ljudi gré danes na sprehod, in vendar ne vedó, zakaj?“ — „Zakaj?“ — ponavljam jez, ter mu smodko podam in se zahvalim — „jez menim, da gredó, da bi se pod milim nebom razveseljevali“. — „Veste li, zakaj da sem tako zgodaj vstal in že semkaj prikobacal? Ker danes je ravno leto in dan, ko se je naš parlament (državni zbor) pričel. Jez sem rokovičar B. iz Leopoldovega predmestja, mestnjan že 29 let, in Vam vem vse na drobno povedati, kako se je godilo. Pred nismo imeli ne konstitucije, ne ustave, ne diploma, ne patenta, ne državnega zbora, ne Ogrov, ne prostosti tiska, ne svobode, z eno besedo, nič nismo imeli — zatorej pa danes grém na sprehod, in kdor tega ne stori, je bedak.“

Kaj zlodja, si mislim, ta mož je velik domoljub, pa tudi močno neotesán. Obrnem se k njemu ter ga poprašam: „Dovolite gospod! kaj pa imate že od parlamenta?“ — „Kaj? — svobodo!“ — „Kaj pa je to?“ — „Vse in vse je le svoboda.“

Nisem imel ravno želje po tej skušnji njegovega modrovanja dalje poslušati. Al brž poprima spet mojster besedo: „Moje ime in moj stan veste tedaj; tukaj pa je Katka, moja žena. Zdaj pa Vi nam povejte, kdo da ste? Vsi gremo eno pot, torej gremo lahko skupaj!“ — Udati sem se moral v osodo. — „Ne hitite mi tako“ — povzame čotasti rokovičar spet besedo — „včeraj sem si na naših domačih stopnicah, ki še niso razsvitljene, ного izpahnul. Pač je grdo, da policija gospodarjev ne sili, da bi stopnice razsvetlovali.“ „Pa, hrabri mestnjan“ — ga zavrnem — „Vi ste mož, ki mu je svoboda čez vse, in še celó v svojih domačih rečeh policijo na pomoč kličete!“ — Kdo se bo z gospodarjem prepiral; policija pa bi lahko pomagala!“

V tem hipu pride neki gospod memo, ktereга mestnjan B. ponižno pozdravi. Sune me z roko in pravi: „Ta je brat državnega svetovavca N.“ — „Kaj pa je ta brat?“ — ga vprašam. „Nič, — pa brat je državnega svetovavca N., ki je unidan Poljce in Čehe dobro zdelal. Meni se le čudno

zdi, da take ljudi še trpé v deželi; kar na barke bi jih naložili in v Ameriko odpeljali. Tamkaj bi bili najbolj shranjeni, kjer je vsa sodrga skupaj. Le misliti si ne morete, kako se togotim, kadar govor kakega tacega norca berem. Kaj zlodja vendar ima ljudstvo zmiraj s svojim česčino in pa slovensčino, kakor da bi bil še kateri jezik lepši kakor je nemški, v katerem se vendar lahko eden družega porazumemo. Kakor nor mlatim vselej krog sebe, kadar take národne brkljarije berem.“

„Pač res“ — prične žena njegova — „za norega Te more vsak imeti, kdor tvoje žlobodranje o rečeh sliši, ki ti niso celó nič mar. Popred je bil najpridniši mojster v celem predmestju, zdaj pa si je pijanega čevljarja za tovarša zbral, potrosi neizmerno denarjev za časnike, in naša kupčija gré rakovo pot.“ — „Jezik za zobmi, žena! jaz sem sloboden državljan in ne trpím nobenega upljiva od družih. Vsak če zopervati! Če ti ni pri meni všeč, pojdi pa drugam, kamor hočeš.“

Žena omolkne. — „Lejte“ — pravi na to mojster z nekakim ponosom — precej je tiho. Ravno tako bi morala tudi vlada storiti s tem, ki ji nasprotuje. Kdor noče, pa naj pusti! Boste le vidili, kako bodo Hrvatje pa Ogri prišli in prosili, da bi jih zopet vzeli. Brez Dunaja so vsi zgubljeni; tukaj zaslužijo svoje denarce. Kako bi bila Lombardija rada zopet naša! Pa je že prepozno!“ — „Kje ste pa to slišali?“ — „V včerajšni Donau-Zeitung-i stojí.“ — „Potlej je pa že res. — Če bi pa vendar Ogri in Hrvatje ne hotli nazaj priti, kje pa bi vzeli denarje, da bi državne dolgove plačali?“ — „Sam Dunaj vse to plača. Nadavku (agio) bi se pač lahko pomagalo. Dnarstvenemu odboru sem ravno tudi svoje misli zastran tega razodel. Pa zdaj ne smem še nič o tacihi skrivnostih ziniti.“ — „Nisem ravno radoveden.“ — „Pa Vam vendar le hočem nekaj razodeti. Osnova je prav dolga, pa do zadnjega goldinarja je vse zrajtano. Država vzame obligacije in druge javne papirje nazaj, tiste namreč, ki so v deželi, po polni veljavi, uni pa, ki so zunaj države, naj se pod nosom obrišejo. Pri tem smo mi in finance na dobičku.“ — Kaj pa Vi pravite k temu?“ — „Koliko je že ura?“ — „Kmalo bo sedem.“ „Po tem takem moram hitreje stopati, da svoje družine ne zgrešim.“ — „Polič piva boste vendar le z nami pili“ — pravi tolsti rokovičar — „potlej bomo že tudi mi bolje stopili.“

Dospeli smo do gostivnice. Tudi piva smo dobili; in mojster je zlil nekaj poličev z neznano naglostjo v grlo. Žena njegova pa ga večkrat opominja, naj preveč hudemu duhu ne služi. Pa mojster rokovičar opiraje se na svojo samostojnost in neodvisnost se ni dosti zmenil za zakonsko opominjanje svoje Eve.

„Zadel sem jo“ — povzame spet čez nekoliko časa mojster besedo in se obrne proti meni — „zdaj še le pravo mislim. Treba bi bilo enkrat vse narode avstrijske v praterju (znano sprehajališče na Dunaji) zbrati, jim piva in klobas dati. Piti bi morali vsi narodi bratovščino med seboj; po tem takem, mislim jez, bi bili vsi prijetli. Pa ne mislite, da jez zato pravim, da bi piva in klobas zastonj dobil; al le vidil bi rad veselje med narodi.“

Take so misli marsikakega Dunajčana o naših političnih zadevah. — Zadosti sem slišal. Plačam in grem.

Ko dalje korakam, slišim glasen smeh. Bila je Marica, ki se je s svojimi tovaršicami radovala. Očitala mi je, zakaj da nisem o pravem času prišel, pa odpustila mi je, ko sem ji dokazal, da nisem kriv. Po „Ost und West“.

Jugoslovensko slovstvo.

* *Nova slovenska slovnica*. Gosp. prof. Anton Janežič priobčuje v svojem „Glasniku“ veselo novico, da prvi oddelek „slovenske slovnice“, ki jo izdeluje za srednje šole, je že toliko dovršen, da ga je razposlal nekterim slovenskim pisateljem v pregled in pretres, preden pride v

natis. Ob enem pa prosi tudi druge jezikoslovce, katerim rokopis njegov zavolj pičlega časa ne more v roke priti, da razodenejo svoje misli vsaj v glavnih vodilih, katerih se je držal pri izdelavi in pa o terminologiji, ktere bolj na drobno razlaga v 6. listu „Slov. Glasnika“. — Ker je za vzajemno reč tudi vzajemne pripomoči treba, smo si svesti, da marljivi gosp. Janežič ni zastoj prosil.

* *Dizionario Tascabile italiano-ilirico* se zove mali slovník italijansko-ilirski, ki ga gospod Janko Jurašić, kr. činovnik župan. sod. stola izdaja na Reki, in naročilo na to delo sprejema. Slovník bo obsegal blizo 600 strani. Cena mu je nizka.

* *Cvetje iz domačih in tujih logov* se marljivo natiskuje; prišel je na svetlo že 5. zvezek. Naznanjaje ta zvezek razodeva gosp. izdajatelj Janežič sledeče želje, prevdarka in pripomoči vredne: „Od več strani se nam razodevajo želje, da bi „Cvetja“ vsako leto 12 vezkov prihajalo na svetlo. Res, naše slovstvo bi po tem takem lepo obogatelo, tudi pripravnih del bi ne bilo pomanjkanja: pa dokler ni odstranjen edini zadržek, namreč prepričala materialna podpora, tako dolgo se ne more spolniti ta želja. Oglasilo se je (v Celovcu ali pri bukvarjih) sicer že toliko prejemnikov, da so poplačani vsi tiskarni stroški, ne pa darila pisateljem za njih preveliki trud in delo. Največ podporo je našlo „Cvetje“ doslej med čast. bogoslovci v Gorici, v Mariboru, v Ljubljani in v Celovcu in pa med gimnazijskimi učenci v Novem mestu, Varaždinu in v Mariboru, tudi od čast. duhovne in svetovne gospode na Krajskem, Koroškem, v Gorici in Trstu mu dohaja precej podpore, iz družih strani pa le malo ali celo nič. Navdaja nas vendar sladko upanje, da se s časom — v korist naši literaturi — tudi po družih straneh na bolje obrne!“

* *Slovenski Glasnik*, ki ga vreduje in izdaja gospod Anton Janežič v Celovcu, se na svojem lepoznavskem — podučnem polju véde tako izvrstno, da je vreden, da ga prebira ne le vsak, ki se šteje med domoljube, ampak tudi tisti, ki še le nekako škili v slovstvo naše in ne verjame, da kaj imamo in kaj znamo. Polletna cena, po pošti prejemnemu, je le 1 gold. 50 kr.

* *Platonove spise* izdaja v hrvaškem jeziku prof. J. V. Kostić v Oséku, ki tudi naročila sprejema na posamesne zvezke po 50 nov. kraje.

* 1. zvezek s 4 pôlami unidan v „Novicah“ priporočane knjige: „*Pojavi iz prirode za pouku prostega naroda*“ poleg Talijanskoga A. Cima-e izradio C. A. Bakotić“ je prišel na svetlo in se nam je tudi v Ljubljano poslal. Kdor želi to knjigo, naj se oglasi v čitavnici ljubljanski in izroči dnar, da prejme prvi zvezek in zapiše svoje ime za prejem prihodnjih zvezkov. 2. zvezek bo skoro gotov.

Dopisi.

Iz Štajarskega.

V spomin J. P. Vijanskemu njegovi prijatli.

Komu se je sodba razodela,
Ki odloči bitju čas?
Kdo pregleda čudne Božje dela,
In namen, ki vodi nas?
Tukaj smrt je sinka pokosila.
V tem, kó starček še živi,
Tam na grobu joka mati mila.
V katerem njena hčerka spi.
Tudi mi stojimo na gomili,
Solzno naše je okó,
Ker od nas rojak predragi, mili,
Vzel na veke je slovó.
V zlati dobi svojega življenja
Je usahnil žile vir;
Bratec! Tvoj'ga konc je hrepenenja,
Tvoj'mu sreću dan je mir.

Janko dragi! vsake od težave
V jami mirno se spoči,
Z raja blagoslovljaj sine Slave,
Ki te pozabila ni.
Kjer žaluje zdaj slovenska Vila,
Bode roso jutro
V kratkem roža na Tvoj grob cedila,
Kakti solzo žalostno!

Š.

Od Sv. Bolfenka v Slov. goricah 20. jun. J. M.

— Naša sveta, nam po Bogu dana dolžnost je, da ljubimo svojo domovino in slavimo milino njenega jezika. Velik, neobhodno potreben pripomoček, da se materinščina čedalje bolj razvija, pa so knjige. Iz tote zadrege so nam častiti, zavolj svojih velikih zaslug znani gospod in domoljub dr. Muršec, nasnovavši knjižnico, krepko začeli pomagati. Poslali so nam že 160 knjig, ktere marljivo prebiramo. Zato čast komur čast gré!

Iz Istre 14. junija. = Človeku srce veselja poska-kuje, ko bere, kako se Slovenci dobro svoje narodnosti zavdujejo in se za njo poganjajo; al pri nas je to vse drugače, ker med Talijani kaj takega še misliti ne smemo, in po besedah slavnega ministerstva je to še le za drugi rod upati. Čudno je to, da se od uradnikov ne terja ostro drugega kot talijansko. Iz tega se vidi, da bo pri nas ravnopravnost jezikov še petdeset let le „pium desiderium“.

Od reške ceste v Primorji 22. rožnika. B. — Najvam, predrage „Novice“ povemo, da, kakor zdaj pri nas polje in senožeti kažejo, ne nadjamo se dobre letine. Tudi vam sporočimo, da so naš svetli škof g. dr. Jernej Legat 2. dan t. m. iz Podgraj, kjer so birmali in prej še birmance prav natanko v kršanskem nauku pretehtovali, čez Hrušico v Brezovico potovali, kjer so nek med nekterimi farani in učitelji neke zabave vstale. Viši pastir so se hotli sami prepričati, kako in kaj, in so torej sami šolsko mladost po slovenski več časa izpraševali, tako, da so le še pod večer in prav po apostoljsko, to je, peš, in čez visoko goro po blatni in težavni poti jo v Vatovle odriniti mogli, kamor so še le ob 11. uri ponoči dospeli in prenočili, drugi dan so se pa napovedani komisii zastran utemeljenja slovenske kaplanije v Barki pridružili, in se po srečno dovršenem opraviu spet v Trst vrnili. — Še nekaj družega. O letošnji veliki noči je neki dijak neke primorske gimnazije jo skrivaj v Črno-goro potegnil, nadjajoč se, da ga bo ondi brž boginja „fortuna“ objela, pa mu je namest tega le — „tužna kukavica“ zapela. Želi si spet nazaj v naročje svoje domovine.

V Gorici 14. jun. T-i. — Ker v milih nam „Novicah“ že dolgo nismo nič brali o slovenskih zadevah v Gorici in bi naši prijatli se bati utegnili, da tukajšni Slovenci sladko spanje tolažljivosti spimo, naj mi bo dovoljeno, da v tolažbo vseh prijatlov slovenskega naroda spregovorim obširnejše o tukajšni narodni ravnopravnosti. V ta namen bom govoril najpred o sodniji, potem o kmetiški družbi, na dalje o šolah in zadnjič o čitavnici.

Čeravno gledé na sodnijo národna ravnopravnost Slovencom še ne cvetè popolnoma, se nam v nji vendar kaže, da je slovenski jezik popolnoma ugoden za sodniške obravnave in se čedalje bolj pravice njegove saj očitno spoznavajo. To nam kaže sledeča dogodba. 4. t. m. je bila pri tukajšni okrožni sodnii končna obravnava o hudodelstvu ropa. Obdolženec je bil Slovenec, in ravno tako so bile tudi vse priče — bilo jih je čez deset — slovenske; tedaj ni bilo drugače kakor da opravi jezik biti je mogel in bil je slovenski. Sodnikov s predsednikom vred je bilo pet, med temi so slovensko umeli in govorili predsednik — deželni svetovavec gosp. Mainardis — in dva deželna svetovavca, gosp. Huber in gosp. Cerer, druga dva deželna svetovavca pa, kot rojena Laha, slovensko le umeta, pa slovensko ne govorita. Obravnava se je začela ob devetih zjutraj in je trpela do treh popoldne; zapisniki so se pisali v laškem jeziku, — in to je, kar nam nikakor ni dopadlo. Sicer pa nas je veselilo slišati našega obče spoštovanega rojaka in